

## Fagbøker som inspirasjon

I snegleprosjektet på Leistad barnehage var det naturlig å trekke fram fagstoff og ta i bruk ulike fagbøker om snegler. Guttene viste at de kunne mye om snegler, men det var fortsatt mye de lurte på:

*Hvorfor har noen snegler hus på ryggen, mens andre ikke har det?*

*Hvorfor har de ulike farger på kroppen sin, og på husene sine?*

*Hvordan går sneglene?*

*Hvorfor har de slim på seg?*

Dette var noen av spørsmålene de hadde. Her kunne de både bruke internett og fagbøker for å finne svar.

Fagbøker for barn har gjerne et definert innhold om ett eller flere tema. Ofte fremstår bøkene som oppslagsbøker hvor det ikke er nødvendig å lese fra perm til perm. Utformingen består gjerne av bilder, bildetekst, tekstbokser og litt lengre tekster med fakta om temaet. Komposisjonen er slik at alt har sin plass. På oppslagene finner vi interessante bilder og tema som barn liker. Spørsmål i teksten er med på å gjøre dem oppmerksomme og engasjerte. Når personalet bruker fagbøker, får barna mulighet til å erfare ulike formidlingsmåter av tekster og fortellinger. De får møte et mangfold av bøker, samtidig som de støttes i sin lek og utforskning av det muntlige og skriftlige språket.<sup>i</sup>

Det ble tidlig klart at guttene på Leistad likte å lese bøker som hadde fine bilder av snegler når de forsket sammen. De kunne sitte lenge alene eller sammen med en voksen, og samtalene rundt temaet holdt interessen og undringen i gang. Dette rare dyret som mange synes er ekkelt, ble en viktig del av hverdagen på avdelingen.



## Lytt til barnas innspill

Det viste seg at barna hadde sterke meninger om hvilke bøker som fungerte best til temaet, og de var aktive når barnehagen var på biblioteket. Bøker med en kombinasjon av tekst og bilder i sterke farger ble ofte førstevalget. De ansatte lånte også mer «voksne» bøker som de brukte som utgangspunkt for samtaler om temaet. De laget seg et kort sammendrag av teksten som de gjenfortalte til barna, og med gode spørsmål underveis skapte de interesse og nysgjerrighet i barnegruppa. Når det gjelder å velge bøker som passer til tema og barnas alder, er ansatte på bibliotekene gode samarbeidspartnere. De har ofte god oversikt over hvilken litteratur som finnes, og de hjelper villig til med valg av bøker som passer til temaet.



I samlingsstundene opplevde de ansatte at de lyktes best når de knyttet barnas egne erfaringer til fagstoffet. De viste bilder fra leken ute i naturen og fra turer der barna utforsket livet til sneglene. Denne måten å jobbe på knytter lek, utforskning og opplevelser sammen med læring i barnehagen. Her må personalet være bevisst på hvordan fagstoffet formidles til barna, så det ikke blir for instrumentelt. Med en undrende tilnærming til temaet og bruk av fagbøker både ute og inne sammen med barn, er personalet med på å bygge videre på barnas interesser og gi dem erfaringer som støtter deres utvikling. På den måten tilrettelegger personalet for progresjon tilpasset hvert enkelt barn på en god måte.<sup>ii</sup> Når personalet utfordrer dem med

spørsmål som de må undersøke sammen, kan barna oppleve mestring, samtidig som de får noe å strekke seg etter.<sup>iii</sup> Slik kan de ansatte være brobyggere mellom naturen og barns språkutvikling.



### Mange barn utvikler tidlig et fagspråk

Bøker er viktige i utviklingen av fagspråk. Språket i bøkene spiller en sentral rolle for hvordan barna opplever og oppfatter fagtekstens innhold. Det er derfor viktig at den som skal formidle boka kjenner innholdet godt. Slik kan språket tilpasses så barna får et godt utbytte av lesingen eller fortellingen. Noen av begrepene som brukes i bøkene er det nødvendig å forklare, spesielt der det er tydelig at språket ikke er rettet mot barn. Det er ikke alltid slik at forfatterne av fagbøker for barn har god nok bevissthet og kunnskap om den målgruppen de skriver for.<sup>iv</sup>

Barn lærer mye av fagbøker, men det er avgjørende at den voksne blir en brobygger og kan forklare når barnet lurer på noe underveis. Å bruke fagbøker i barnehagen er ikke

alltid lett, men det bør ikke velges bort som inspirasjonskilde til barns lek og utforskning. Slike bøker gir muligheter for å snakke om ulike emner, og ikke minst til å snakke om språk på en måte som vil fremme barns språklige, fagspråklige og metaspråklige kompetanse.<sup>v</sup>

Ved å bruke faglitteratur på en måte som er tilpasset barnas alder og utvikling, kan barnehagen være med på å danne et godt grunnlag for nye erfaringer barna gjør seg. Det vil også kunne være med på å utvikle språk-, lese-, og skriveutviklingen. Variasjon i bokhylla i barnehagen kan motivere flere til å utforske både det muntlige og skriftlige språket. Det handler i hovedsak om å møte barns interesser på mange måter, og da er faglitteraturen av betydning og noe som bør ha en selvskreven plass i barnehagen. Ansatte som oppdager, følger opp og utvider det barna allerede er opptatt av, kan legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker og materialer. Disse må tilpasses til barnas erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter.<sup>vi</sup> Personale som er interessert i å lese for og snakke med barna om fagtekster kan bidra til at barna utvikler sitt eget begynnende fagspråk.

---

<sup>i</sup> Utdanningsdirektoratet (2017). *Rammeplan for barnehagen. Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/rammeplan>

<sup>ii</sup> *ibid.*

<sup>iii</sup> Sandø, H. & Myran, I. H. (2018). *Språkarbeid og utforskende skriving i barnehagen*. Oslo: Pedlex.

<sup>iv</sup> Askeland, N. & Maagerø, E., (2011). *Fagspråk i barnehagen. Fra riddere til gravemaskiner I: L. Gjems & G. Løkken (red.). Barns læring av språk og gjennom språk*. Oslo: Cappelen.

<sup>v</sup> *ibid.*

<sup>vi</sup> Utdanningsdirektoratet (2017).